

a társaságában indul el majd ez az új élet, miután Pórr Benedek utazása céljához ér. Anélkül, hogy megfosztanánk az olvasót a meglepetés élményétől, annyit áruljunk el csupán, hogy a szerzőnek sikerült olyan végkifejlet felé kanyarintania a tanárember életfoglalásának történetét, amelyre alkalmasint a legkevésbé számíthat az olvasó. Így lesz a *Néma galambok utcája* egy eseménydús road movie

kulisszái mögött zajló, fordulatokban nem kevésbé gazdag belső utazás regényévé, amely mintha azazal az önzetlenségre és empátiára szólító üzenettel gazdagítaná az olvasót, hogy egy új élet záloga nem feltétlenül az, ha végérvényesen szakítunk a réggel, és hogy sokszor a mások tragédiájának önkéntes megélése nyit utat ahhoz, hogy a sajátjainkat végleg magunk mögött hagyhassuk.

BARTUSZ-DOBOSI LÁSZLÓ

Halmai Tamás: Rezervátum; A tengerszelídítő

Pro Pannonia; Stádium, 2015

Kihalófélben van a tiszta irodalom. S bár talán soha annyi könyvkiadó s pláne „író” nem volt még, mint manapság, mégis úgy érzem, „felvágatlan” könyveink száma egyre csak gyarapodik. Pályázatok s kemény piaci viszonyok fogadják a felkészületlen alkotót, aki erre a területre téved, s a talpon maradás kényszere sokakat formabontó magatartásra, önön stílusának megerőszkolására sarkall. Védett terület, rezervátum alig-alig akad az irodalom frontvonalán. Ezért örvendetes minden olyan próbálkozás, amely függetlenül magát e fent vázolt viszonyoktól, a gyógyító lírára összpontosítva igyekszik az irodalmi mesevilág derűs és bizalomteli légkörét átörökíteni, megóvni.

Halmai Tamás immáron tízéves költői életművének építésénél az első perctől fogva az erre való eltökéltségben megnyilvánuló rendkívüli tudatosságot figyelhetjük meg. Így fogalmazott erről ő maga: „a fény kultúrtörténetéből bősséggel merítő motivika, a nyelvi reflexiók és metareflexiók szövegszervező ereje, a biblikus horizontokra függesztett tekintet, a bölcséleti szándékok és a dalszerű széphangzás összeigazítása: mind olyan sajátosságok, amelyek jellegadóan határozzák meg a szerző poétikai ambícióját.”

S mi ezt csak alátámasztani tudjuk. Halmainál szinte mindegy, hogy milyen műfajjal próbálkozik. Verseiben, esszéiben vagy éppen monografikus vénával megalkotott recenzióiban formailag ugyanaz a nyelvi igényesség s tartalmilag az alkotót látható-

an legjobban érdeklő metafizikus témavilág simul egymás mellé. Az újholdas hagyományokat folytatva a költészetet hivatásként felfogó szerző a világ történéseire adott reflexióiban a személyiségépítés erkölcsi előfeltételeire igyekszik választ találni. Filozofikus mélységeket érintő versrezervátumaiban nem pusztán az élményeit próbálja a benyomásai alapján s az érzések szintjén rögzíteni, hanem ennél valami sokkal többet, a tapasztalások mögött rejlő valóságot akarja feltárni. Tárgyasít. Szimbolizálja olyan magyar költészeti hagyományokhoz kanyarodik vissza, mint Pilinszky, Rába György vagy éppen Nemes Nagy Ágnes.

Ezekre kapunk példát mindkét, 2015-ben megjelent kötetében, a Pro Pannonia Kiadónál napvilágot látott *Rezervátum* című verseskötetében és a Stádium Kiadónál megjelent „gyógyító történeteiben”, *A tengerszelídítő*ben.

Halmai ezekben a kötetekben azt a nyelven túli nyelvet keresi, amelyet a tárgyak nyugalmaiban és csendjében, a növények érzélem nélküli pompájában és akaratlan harmóniájában, a kristályok tömörségében és minőségük magabiztos állandóságában, a víz időtlen fenségében vél megtalálni. Hasonlatai, metaforái s minden központozást mellőző gondolatközlései a teljesen lecsupaszított lényegre összpontosítanak, annak könnyebb befogadását szolgálják. A *Rezervátum* hátsó borítójának szövege szerint „a határtalant keríti körbe, a mondhatatlant fogja vallatóra, a múlhatatlan közelében időz”.

Aki ismeri Halmai eddigi munkásságát, be fogja látni, hogy a fenti sorok nem valamiféle recenziói nagytmondással kívánják felkelteni az olvasó érdeklődését e kortárs magyar költészetben szokatlannak látszó líra iránt, hanem annak a költői életművön kimutatható sajátos fejlődéslelektannak a határköveit rakja le, amelyben a *Rezervátum* valóban valami egészen különlegesre vállalkozik. Amúgy Halmai a kötet elején – még cikluson kívül – magát az olvasót is erre a különleges kalandra hívja: „aki nincs az leszel / s tiéd lesz ami van / ha olvasol a nyelv / gondolataiban” (*Az olvasóhoz*).

Az ugyancsak a Pro Pannonia Kiadónál megjelent korábbi verseskötetekhez képest (*Kalligráfia*, 2010; *Szilencium*, 2012) a lírai trilógia harmadik darabja, a *Rezervátum* az eddigi teológiai érdeklődésen messze túllépve már a metafizikán túli valóságot óhajtja látóhatárába fogni, s a megtalálni vágyott Megnevezhetetlen misztériumába próbálja bevonni az olvasót. Ebben a relációban Halmai olyan szerepet tulajdonít a verseknek, amelyek egy vallás fölötti spiritualitás kulcskompetenciáiként értelmezhetőek: „s mielőtt mindenek okát / a Mozgató felfedné / a világ végén a világ / visszaváltozik verssé” (*A szeretet kalandja*).

Spirituális lírájában „az anyag nyűgét) levét közve” (*Az éneklő tenger*) olyan felismerést tesz, amely az egész kötet s talán az egész életmű motívjaként is felfogható: „a szeretet az Isten / halmazállapota” (*Szeretők*). Ez az a metafizikán túli s nem paradox módon a metafizikán inneni nyelv, amely gyógyít: a nagybetűvel írt Szeretet. Maga az Isten. S úgy érezzük, hogy Halmai felfogásában ez a költészet az azonos: „imára kulcsolt mondatokkal / áll a vers a világ tövében” (*Angyaloknak nyelvén*), vagy a fentebb idézett sorokban: „a világ végén a világ / visszaváltozik verssé”.

Ezekre a felismerésekre számíthatunk *A tengerszelídítő* gyógyító történetei is. Úgy érezzük, hogy nemcsak az azonos című írásban megszólított Ray Bradbury, hanem maga a szerző is „akcentus nélkül beszél(i) az óceánok nyelvét” (*A tengerszelídítő*). Sőt, a tengerek, óceánok mellett érti és használja a tündérek, az angyalok, a kutyák, a gyermekek, egyszóval a bibliai szelídek és kicsinyek, azaz „a körhinták népe, a homokvárak mérnökei, a karon ülő pitypangkertészek” (*Az ébredés éve*) nyelvét. Igazi

nyelvtelhetség, tündérmeseíró, ahogy magát nevezzi: „Gyermekkorában annyi minden szeretett volna lenni – s most tündérmeseíró. (Vajon ha tündérmeseírónak készül, most annyi minden lenne?) Különös ismertetőjele, hogy én vagyok” (*Pára*).

Az Edward Burne-Jones alkotásaival gazdagon díszített, keményborítós kötet több mint százhusz története egységes és egyedi prózai szöveget hatását kelti, amely mint valami „csillagliff” (*Másvilágok*) repít fel minket az isteni transzcendenciához. A szerző gyémánt keménységű és atom sűrűségű, blogba illő tömörséggel megfogalmazott írásaiban *felhőpostásként* közvetíti számunkra az általa felismerni vélt legfontosabb üzenetet: „Nem szeretni istenkísértés” (*Pára*). Ez teljes mértékben összecseng a *Rezervátum*ban megfogalmazott isteni halmazállapottal, amelyet Halmai itt is a poézis gyógyító erejével hoz összhangba: „a poézis elsőrendűen oázis (hiszen istenessencia)” (*Herceg nélkül*), vagy máshol: „Isten gondolataiban olvas, aki vers fölé hajol” (*A fehér szoba*).

Olyan képzeletbeli tájakra, harmadik, negyedik dimenziós mélységekbe és távlatokba kalauzol írásaival, amelyekben „az idő ideiglenes” (*Hölderlin naplójába*), ahol „embermesékkel múltatják [...] az időt a tündérek” (*De nem erről*), s amelyet teológiai nyelven valamiféle „apokrif éden”-ként (*Monteverdi második élete*) aposztrofálhatnánk. Ezen a képzeletbeli tájon „sok hallgatásra van szükség, hogy bizalmukba fogadjanak [minket] a szavak” (*Ékszer a ló-tusz szívében*). Ezen a lírai tájon barangolva válik érthetővé a fent már említett poétikai trilógia három kötetének címe: a *Kalligráfia*, a *Szilencium* és a *Rezervátum*. Halmainál a szépírás, a csend és a szeretet „a kiterjesztett bizalom mentális védőbástyái” (*Bizalom*) lesznek.

E fenti találgatásra utal egyik történetében is, amelyben önnön-maga mint valami dimenzióvándor igyekszik „a sorok közé, kalligrafikus gonddal és kétségbeesett derűvel, bejegyezni saját narratíváját” (*A dimenzióvándor*), azaz létre igézni az igazi valóságot, a Megragadhatatlant. Vajon meddő próbálkozás olyanról írni, amiről nem lehet? Halmai szerint nem, sőt: „Ha Isten a minden, minden szavunk Istent szólítja meg” (*A könyvtár*).

Így olvassuk írásait, s ezzel a felelősséggel bánjunk magunk is a szavakkal!